

Hỗ trợ phát triển lực lượng doanh nghiệp vừa và nhỏ ở Đài Loan BÀI HỌC CHO NGHỆ AN

□ TRẦN QUỐC THÀNH*

Đài Loan là hòn đảo lớn nhất Trung Quốc, với diện tích 36.000 km², dân số khoảng 23,5 triệu người. Quốc gia này cũng là một trong những thực thể kinh tế lớn trên thế giới với tốc độ tăng trưởng nhanh và ổn định trong hơn 40 năm, chỉ số tự do kinh tế đứng thứ 14 thế giới, thứ 5 châu Á; xếp hạng môi trường kinh doanh thân thiện đứng thứ 11 toàn cầu. Năm 2017, thu nhập bình quân đầu người đạt 24.269 USD, dự trữ ngoại tệ đạt 451,5 tỷ USD, đứng thứ 6 thế giới. Đài Loan có trình độ công nghệ hàng đầu khu vực và thế giới với các sản phẩm công nghệ cao và khả năng áp dụng công nghệ tiên tiến vào các ngành nghề truyền thống. Số bằng sáng

chế đăng ký tại Mỹ đứng thứ 5 thế giới, chỉ sau Mỹ, Nhật, Hàn Quốc, Đức...

Một trong những nguyên nhân thành công của Đài Loan là thực thi chiến lược hỗ trợ phát triển lực lượng doanh nghiệp, trong đó có doanh nghiệp vừa và nhỏ.

Trước hết, Đài Loan đã có ý thức rất rõ về vai trò của doanh nghiệp vừa và nhỏ đối với động lực phát triển kinh tế và vấn đề giải quyết việc làm. Tuy chỉ có dân số trên 23 triệu dân, nhưng Đài Loan có tới 1,4 triệu doanh nghiệp vừa và nhỏ, trong đó có khoảng 1 triệu doanh nghiệp siêu nhỏ (có số lao động dưới 5 người - Theo tìm hiểu, chúng tôi nghĩ rằng đây

* Giám đốc Sở Khoa học và Công nghệ Nghệ An

chính là nhóm mà Việt Nam đang coi là hộ kinh doanh cá thể). Như vậy, có thể nói, bất cứ ai dự định kinh doanh sản xuất gì để đưa ra thị trường đều đăng ký doanh nghiệp.

Ngay từ năm 1972, chính quyền Đài Loan đã nhận thức và có quyết tâm mãnh liệt để xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo. Họ coi khởi nghiệp đổi mới sáng tạo là động lực phát triển kinh tế. Cho nên họ dồn lực để hỗ trợ phát triển doanh nghiệp đặc biệt là doanh nghiệp vừa và nhỏ (SME) và doanh nghiệp khởi nghiệp đổi mới sáng tạo. Chính phủ đã có chính sách hỗ trợ cho từng đối tượng doanh nghiệp theo chu kỳ phát triển: doanh nghiệp khởi nghiệp, doanh nghiệp đang phát triển, doanh nghiệp đạt ngưỡng, doanh nghiệp chuyển đổi mô hình để có chính sách hỗ trợ riêng.

Có thể nói Đài Loan thực sự có một Hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo khá hoàn thiện và thu hút đông đảo các startup không chỉ ở Đài Loan mà cả các nước trên thế giới. Đó là thể chế, các cơ quan chính quyền hỗ trợ, các viện, trường đại học, các trung tâm hỗ trợ khởi nghiệp của các Hiệp hội, các trung tâm thực nghiệm, thí nghiệm, các doanh nghiệp lớn,... hỗ trợ cho các nhóm cá nhân khởi nghiệp. Chính quyền đã hỗ trợ một phần kinh phí để khởi nghiệp như: kinh phí đào tạo, kinh phí ươm tạo doanh nghiệp, sở hữu trí tuệ, thiết kế bao bì nhãn mác, logo, văn phòng làm việc,... Tất cả các trường đại học, các viện nghiên cứu, các hiệp hội đều có trung tâm ươm tạo doanh nghiệp và hỗ trợ doanh nghiệp. Ví dụ như Viện Kỹ thuật công nghiệp Đài Loan, kinh phí hoạt động của họ đến từ Chính phủ đạt hàng khoảng 50%, 30% do doanh nghiệp vừa và nhỏ đặt hàng, 20% kinh phí do Chính phủ hỗ trợ doanh nghiệp thông qua Viện. Số doanh nghiệp được phục vụ năm 2017 là 17.939 doanh nghiệp, ủy quyền kỹ thuật là 614 doanh nghiệp, ươm tạo 273 doanh nghiệp, trong đó khởi nghiệp sáng tạo 136 doanh nghiệp.

Chính quyền đã hình thành Quỹ bảo lãnh tín dụng để bảo lãnh cho doanh nghiệp vừa và nhỏ, siêu nhỏ, doanh nghiệp khởi nghiệp vay nếu không có tài sản thế chấp để vay ngân hàng. Đã hình thành Chương trình đào tạo miễn phí online cho tất cả các doanh nghiệp vừa và nhỏ về quản trị, quản lý tài chính,... Đã hình thành Quỹ bảo lãnh xuất khẩu; hỗ trợ xúc tiến thương mại quốc tế, đào tạo cán bộ thương mại quốc tế cho doanh nghiệp, hỗ trợ sinh viên thực tập ở nước ngoài để tìm hiểu thị trường trước khi trở thành nhân viên nghiệp vụ xuất khẩu,... Ngoài ra, chính quyền còn hỗ trợ doanh nghiệp đổi mới công nghệ, đổi mới mô hình kinh doanh, hỗ trợ doanh nghiệp tăng tốc,...

Đặc biệt, Bộ Kinh tế Đài Loan đã hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ thông qua việc thiết kế chương trình hợp tác Đài - Nhật từ năm 1994 (đến nay là phiên bản thứ 8), nhằm giúp doanh nghiệp vừa và nhỏ Đài Loan có thể hợp tác liên doanh với doanh nghiệp vừa và nhỏ Nhật Bản ở các lĩnh vực cốt lõi như nghiên cứu phát triển (R&D), thiết kế, sản xuất, tiếp thị, phát triển thị trường. Chương trình này vừa thúc đẩy thu hút đầu tư, vừa nâng cao chất lượng lao động, năng lực quản trị doanh nghiệp và đặc biệt là tiếp nhận công nghệ tiên tiến.

Một số vấn đề cụ thể:

Trước hết, về cách triển khai thực hiện các chính sách của chính quyền, đây là điều đáng lưu ý cần học tập. Đó là tất cả các chính sách mà chính quyền đưa ra hàng năm đều được tổ chức đấu thầu cung cấp dịch vụ công. Các tổ chức hỗ trợ doanh nghiệp của các viện, trường, các hiệp hội muốn được tham gia thì đều phải đưa ra phương án triển khai để tham gia đấu thầu thực hiện dịch vụ tùy theo gói mua sắm của chính quyền. Chính quyền thực hiện việc kiểm tra giám sát và đánh giá nghiệm thu kết quả.

Vấn đề thứ hai là, ở Đài Loan, hầu hết các trung tâm hỗ trợ khởi nghiệp đều gắn kết, hợp

tác với một số doanh nghiệp lớn trong nước. Các doanh nghiệp lớn ví dụ như tập đoàn Hoàng Hải, Quang Đại,... đều có chương trình hỗ trợ doanh nghiệp khởi nghiệp đổi mới sáng tạo. Hơn nữa, Đà Loan đã hình thành Vườn ươm khởi nghiệp đổi mới sáng tạo thế hệ mới, với mô hình thành phố đổi mới sáng tạo. Đó là khu vườn ươm khởi nghiệp Lâm Khẩu. Đây là Làng vận động viên Thế vận hội sinh viên thế giới năm 2017 được tái sử dụng thành khu định cư khởi nghiệp quốc tế, bao gồm khu văn phòng khởi nghiệp, không gian sống, không gian làm việc, không gian triển lãm với cơ sở hạ tầng và dịch vụ tốt nhất. Điều quan trọng nữa là khu Lâm Khẩu liên kết trong vòng bán kính 2 km để có thể giải quyết các phương án khởi nghiệp như gần Khu khoa học công nghệ cao Hoa Á, Trung tâm truyền hình số Dân Thị, Trung tâm nghiên cứu phát triển Trường Canh, xung quanh có 8 Khu công nghiệp,... Ở đây, một loạt chính sách ưu đãi được thực thi, thậm chí có thể vượt qua quy định của pháp luật Đà Loan hiện hành. Như các dịch vụ ươm tạo, thông tin, nghiên cứu và phát triển phù hợp điều khoản của khu được miễn giảm thuế, miễn tiền thuê nhà, văn phòng năm thứ nhất, giảm 50% năm thứ hai, giảm 50% tiền điện nước, hỗ trợ chuyên gia để hoàn tất thủ tục thành lập công ty, thưởng 30 triệu đài tệ (tương đương 21 tỷ VND) nếu đầu tư 10 tỷ đài tệ hoặc đầu tư về lĩnh vực khuyến khích (ví dụ IoT, ở đây họ thưởng chứ không phải hỗ trợ đầu tư nên thủ tục chắc chắn sẽ thuận lợi và đơn giản hơn). Hay các thử nghiệm kết quả nghiên cứu có thể được áp dụng trên địa bàn thành phố mà luật Đà Loan chưa cho phép (theo cơ chế sand - box, như được sử dụng xe không người lái),...

Vấn đề thứ ba là, bên cạnh sự kết nối chuỗi dọc, thì ở Đà Loan sự kết nối chuỗi theo chiều ngang giữa các doanh nghiệp rất tốt. Đó là việc hình thành các khu công nghiệp chuyên ngành để sản xuất một sản phẩm chủ yếu được

hình thành khá rõ. Ví dụ như Khu công nghiệp Tân Trúc chuyên sản xuất IC, Khu công nghiệp Kinh Sơn Bản Châu chuyên sản xuất ốc vít... Ở các khu công nghiệp thì doanh nghiệp phân khúc sản xuất và kết nối chặt chẽ (ví dụ có Trung tâm R&D để phát triển công nghệ, có công ty chỉ sản xuất phân khúc nguyên liệu, phối thép, có doanh nghiệp chỉ sản xuất ốc vít,..). Và hầu như các khu cụm công nghiệp đều gần các trường đại học, viện nghiên cứu và có trung tâm hỗ trợ khởi nghiệp (thường gắn với ban quản lý khu công nghiệp, các viện trường và các doanh nghiệp lớn).

Vấn đề thứ tư là, ứng dụng kỹ thuật tiên tiến cho các ngành nghề truyền thống. Nhằm phát huy bản sắc và tri thức bản địa, chính quyền đã hỗ trợ các địa phương và doanh nghiệp ứng dụng công nghệ, đổi mới mô hình kinh doanh để nâng cao năng suất, chất lượng sản phẩm truyền thống song song với sản xuất công nghệ truyền thống (ví dụ sản phẩm: thủy tinh, gốm sứ handmade vẫn còn nhưng bán rất đắt). Bên cạnh đó chính quyền đã hỗ trợ để xây dựng bảo tàng làng nghề, tổ chức hội thi nhằm bình chọn nghề nhân, sản phẩm xuất sắc để tôn vinh, quảng bá và lồng ghép du lịch trải nghiệm, mua sắm quà lưu niệm...

Thứ năm là, bên cạnh đầu tư các khu chế xuất, khu công nghiệp đa ngành, chuyên ngành, thì Đà Loan còn xây dựng các khu công nghiệp dành riêng cho các doanh nghiệp khởi nghiệp với cơ chế khác biệt để hỗ trợ. Hầu hết các khu công nghiệp đều xây dựng không chỉ hạ tầng mà còn xây sẵn các nhà xưởng để các doanh nghiệp đầu tư vào thuê ngay mà không mất thời gian xây dựng, và đầu tư ban đầu lớn. Hơn nữa, các Ban quản lý khu công nghiệp ngoài cung cấp dịch vụ hạ tầng cơ sở, hạ tầng kỹ thuật còn cung cấp dịch vụ tư vấn đầu tư, quản trị doanh nghiệp, xúc tiến thương mại, đào tạo nhân lực,...

Cuối cùng, họ coi hỗ trợ Khởi nghiệp và đổi

Lãnh đạo UBND tỉnh, các sở, ngành tỉnh Nghệ An chụp ảnh lưu niệm với Đoàn doanh nghiệp Đài Loan

mới sáng tạo ngoài việc hỗ trợ doanh nghiệp khởi nghiệp, doanh nghiệp đổi mới thì đây là ***một hình thức tốt nhất để thu hút nhân tài và thu hút đầu tư hiệu quả cao, và liên tục đổi mới sáng tạo*** giúp nền kinh tế tăng tốc.

Nghệ An là một tỉnh lớn, cả về diện tích lẫn dân số. Mặc dù quy mô nền kinh tế, cũng như số lượng doanh nghiệp Nghệ An ở TOP 10, song nếu tính bình quân đầu người thì ở mức dưới trung bình cả nước. Đến cuối năm 2020 Nghệ An có 10.980 doanh nghiệp đang hoạt động, với bình quân 3 DN/1000 dân, đứng thứ 34 cả nước. Hơn nữa, doanh nghiệp Nghệ An chủ yếu là nhỏ và siêu nhỏ với tỷ lệ 98,1% (vốn đăng ký bình quân doanh nghiệp Nghệ An xếp thứ 42 cả nước chưa có nhiều các doanh nghiệp lớn đóng vai trò dẫn đầu, thúc đẩy chuỗi giá trị trong quá trình phát triển. Bên cạnh đó, cơ cấu lực lượng doanh nghiệp cũng đang còn bất hợp lý, khi mà doanh nghiệp công nghiệp (chế biến, chế tạo...) chỉ chiếm gần 13% (công nghiệp xây dựng 35,7%), doanh nghiệp nông nghiệp chiếm chỉ 3,9% doanh nghiệp dịch vụ thương mại đang chiếm 60,3%. Cơ cấu vùng miền cũng mất cân đối. Doanh nghiệp hoạt động hiệu quả chưa cao (năm 2020

chỉ có 42% doanh nghiệp nộp thuế thu nhập doanh nghiệp), năng suất lao động còn thấp, trình độ công nghệ, mô hình kinh doanh năng lực quản trị còn hạn chế, chất lượng lao động chưa cao. Doanh nghiệp đang gặp khó khăn về tiếp cận vốn, tiếp cận thị trường, đất đai, tính liên kết dọc ngang còn rời rạc...

Từ kinh nghiệm hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ của Đài Loan, từ thực trạng doanh nghiệp Nghệ An hiện nay, chúng tôi xin khuyến nghị một số vấn đề như sau:

1. Tiếp tục khẳng định vai trò quan trọng của lực lượng doanh nghiệp vừa và nhỏ, doanh nghiệp tư nhân trong quá trình phát triển kinh tế xã hội, giải quyết việc làm, giảm nghèo bền vững của tỉnh. Trong đó, thời gian trước mắt cần tập trung hỗ trợ để xây dựng Hệ sinh thái đầu tư, sản xuất, kinh doanh để giúp tăng tốc lực lượng doanh nghiệp hình thành và phát triển. Tức là bên cạnh xây dựng, hoàn thiện nâng cao chất lượng môi trường đầu tư, sản xuất kinh doanh mà cần xây dựng mối tương tác tốt đẹp, thuận lợi, nhiều chiều giữa các thành tố của Hệ sinh thái (chính quyền - doanh nghiệp, doanh nghiệp với doanh

nghiệp, doanh nghiệp - giới truyền thông, doanh nghiệp - các tổ chức xã hội, doanh nghiệp với người dân,...).

2. Trên cơ sở Luật hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ, cần cụ thể hóa bằng Chính sách hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ của tỉnh để lồng ghép nguồn lực của Trung ương và của tỉnh. Trong đó, cần tách bạch vấn đề hỗ trợ khởi sự doanh nghiệp, doanh nghiệp khởi nghiệp và doanh nghiệp phát triển ổn định để có cơ chế khác nhau. Khuyến khích các tổ chức hội doanh nghiệp, các viện, trường tham gia thực hiện chương trình chính sách hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ, đặc biệt là vấn đề pháp lý, đào tạo nguồn nhân lực, quản trị doanh nghiệp, quản trị tài chính, kế toán, đổi mới công nghệ, sản xuất sản phẩm mới có giá trị gia tăng cao... Đổi mới phương thức hoạt động của các tổ chức hội. Tạo điều kiện thuận lợi để các hội tham gia hoạt động cung cấp dịch vụ công, nhất là khâu hỗ trợ doanh nghiệp, tổ chức kết nối ngang giữa các doanh nghiệp thông qua các hội ngành nghề nhằm liên kết chuỗi.

3. Có chính sách hỗ trợ các nhà đầu tư xây dựng nhà xưởng và hạ tầng thiết yếu ở các khu công nghiệp cho doanh nghiệp vừa và nhỏ, nhất là doanh nghiệp khởi nghiệp có thể thuê với giá hợp lý, kể cả ở thành phố, thị xã cũng như vùng nông thôn - miền núi. Sớm hình thành Khu ươm tạo doanh nghiệp tại thành phố Vinh dành cho các Startup lĩnh vực công nghệ mới và có chính sách thu hút riêng cho những công nghệ ưu tiên như: AI, chuyển đổi số, công nghệ sinh học,...

4. Tiếp tục hỗ trợ xây dựng Hệ sinh thái Khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo Nghệ An, đặc biệt là ở các trường đại học, cao đẳng, ở lực lượng thanh niên toàn tỉnh, nhất là khu vực nông thôn - miền núi nhằm thúc đẩy phong trào khởi nghiệp trong thanh niên.

5. Tăng cường kết nối giữa nhà trường,

viện nghiên cứu với các doanh nghiệp nhằm thúc đẩy đổi mới sáng tạo ở các doanh nghiệp.

6. Có chính sách khuyến khích để nhằm tái cơ cấu lại lực lượng doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh về cơ cấu ngành (khuyến khích phát triển doanh nghiệp lĩnh vực chế biến - chế tạo, doanh nghiệp nông nghiệp, khuyến khích phát triển doanh nghiệp ở vùng nông thôn miền núi). Có cơ chế hỗ trợ lực lượng hộ kinh doanh cá thể đăng ký thành lập doanh nghiệp.

7. Sớm hình thành quỹ hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ để thực hiện cơ chế bảo lãnh tín dụng, cho doanh nghiệp vay vốn, hỗ trợ đổi mới công nghệ,....

8. Để thúc đẩy và nâng cao chất lượng chương trình “mỗi xã một sản phẩm”, cần đẩy mạnh hỗ trợ đổi mới công nghệ thiết bị nhằm sản xuất các sản phẩm giá trị gia tăng trên nền công nghệ truyền thống, thông qua thúc đẩy hình thành doanh nghiệp ở các làng nghề nhằm đẩy mạnh phát triển lực lượng doanh nghiệp ở nông thôn, miền núi và công nghiệp nông nghiệp.

9. Trong công tác đối ngoại của tỉnh, cần lồng ghép hoạt động, tạo điều kiện cho lực lượng doanh nghiệp Nghệ An giao lưu, kết nối hợp tác với các doanh nghiệp của các nước như Nhật Bản, Hàn Quốc, Úc,... trong chương trình hợp tác của Tỉnh với đối tác.

Hiện nay, Tỉnh đã ban hành Đề án phát triển doanh nghiệp đến năm 2025, tuy nhiên để biến mục tiêu đề án trở thành hiện thực rất cần sự vào cuộc của cả hệ thống, có lộ trình, phân công trách nhiệm cho các tổ chức, cá nhân, cấp ủy chính quyền các cấp. Tăng cường tuyên truyền để tạo sự đồng thuận, ủng hộ của cả xã hội, giúp lực lượng doanh nghiệp phát triển. Có thể nói, doanh nghiệp là nguyên khí của nền kinh tế, việc hỗ trợ lực lượng doanh nghiệp phát triển cần phải được coi là khâu đột phá của quá trình phát triển để từ đó có cách tiếp cận, giải pháp mạnh mẽ! □